

ОРГАНИЗАЦИОННИ АСПЕКТИ НА ЛАБОРАНТА ПО ОБРАЗНА ДИАГНОСТИКА, НУКЛЕАРНА МЕДИЦИНА И ЛЪЧЕЛЧЕНИЕ

Е. Петкова, В. Хаджидеков, Н. Трайкова, В. Проичев, Й. Костадинова

ORGANIZATIONAL ASPECTS OF THE LABORATORY TECHNICIAN ON IMAGING DIAGNOSTICS, NUCLEAR MEDICINE AND RADIOTHERAPY

E. Petkova, V. Hadjidekov, N. Traikova, V. Proichev, I. Kostadinova

Резюме: Бързото развитие и навлизане на апаратурата в медицинската практика поставя нови предизвикателства пред обучението на специалисти за работа с нея.

В аспекта на здравния мениджмънт медицинските заведения трябва да разполагат с високо квалифицирани специалисти, предлагащи съвременни диагностични и терапевтични методи.

Ключови думи: медицинска апаратура, подготовка, професионални компетенции

Summary: The fast development and the introduction of apparatuses in medical practice sets new challenges on the education of professionals to work with it.

In the aspect of health management medical institutions should dispose of high-qualified professionals, offering modern diagnostic and therapeutic methods.

In the present article we discuss the preparation and professional competence of the students on the specialty "Laboratory technician on imaging diagnostics, nuclear medicine and radiotherapy" in the course of college education. The latter ensures them competitive skills on the labor market during their whole life.

Key words: medical apparatuses, preparation, professional competence.

Утвърждаването на медицински стандарт "Образна диагностика" с ДВ бр.76/2004 г. (Наредба № 22/28.05.2004г.) (5), обсъждания в академичните общности и Специализирани научни съвети ни дават основание да наречем рентгеновите лаборанти – лаборанти по образна диагностика, нуклеарна медицина и лъчелечение (ЛОДНМЛ).

Високите критерии за професионално-личностните качества на ЛОДНМЛ са определени от възникналите в страната нови икономически реалности и високи изисквания на пазара на труда (2).

КОЙ Е ЛАБОРАНТЪТ ПО ОБРАЗНА ДИАГНОСТИКА, НУКЛЕАРНА МЕДИЦИНА И ЛЪЧЕЛЧЕНИЕ?

Лаборантът е медицински специалист, който изпълнява редица дейности в образната диагностика, нуклеарната медицина, лъчелечението и други области с приложение на източниците на йонизиращи лечения в медицината (2, 7).

КОМПЕТЕНЦИИ НА ЛАБОРАНТА ПО ОБРАЗНА ДИАГНОСТИКА, НУКЛЕАРНА МЕДИЦИНА И ЛЪЧЕЛЧЕНИЕ:

Компетенциите се разглеждат като качества на личността, формирани на основата на придобити знания и умения, които способстват за проява на инициатива, за работа в екип и за качествено упражняване на лаборантската професия според Единните държавни изисквания, съобразени с европейските, за придобиване на квалификация (4).

БАЗИСНИТЕ компетенции на лаборантите са осигурени с изучаването на учебните предмети: анатомия, обща и клинична патология, физиология и патофизиология, вътрешни болести, фармакология, детски болести, ортопедия и травматология, долекарска помощ, хирургически болести, електрофизиология, медицинска етика и деонтология, общи грижи за болния, хигиена и екология.

Не без значение е и подготовката на студентите лаборанти по социални и обществени науки: медицинска психология и социология,

социална медицина, промоция на здравето, социално и здравно законодателство (1).

Изучаването на методи в образната диагностика, обработка на образите в образната диагностика, радиобиология, нуклеарна медицина, лъчелечение, радиационна защита, физични принципи на образната диагностика, техники в образната диагностика, образна анатомия, качествен контрол при използване на йонизиращи лъчения за медицински цели, формират СПЕЦИФИЧНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ НА ЛОДНМЛ.

Владеенето на латински език и медицинска терминология осигуряват на лаборантите по ОДНМЛ правилно разбиране на лекарските предписания и избягването на нежелани грешки.

Компютъризацията на обучението и владеенето на западен език дават възможност за по-лесното и бързо усвояване на работата със съвременната диагностична апаратура, чието развитие е определено от напредъка на компютърните технологии, както и развитие на умения за обработване на информацията. Освен специалните знания, студентите ЛОДНМЛ използват свободно информационна и компютърна техника, бази данни, интерпретират и представят информация, показват способност за планиране и изпълнение на задачи, анализират, синтезират и оценяват проблеми, умеят да представят доказателствен материал.

Медицински колеж гр. Пловдив разполага с лицензирана система за обучение и квалификация на лаборанти по образна диагностика, нуклеарна медицина и лъчелечение.

С предимство специфичните компетенции се формират в учебните дисциплини Методи в образната диагностика, Нуклеарната медицина, Лъчелечение, Радиационна защита.

Свързването на ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ с учебното съдържание е клинично-базовото обучение и преддипломния стаж на студентите-лаборанти, където се доразвиват професионално-значими качества на личността (4).

Изучаването на свободно-избираеми и факултативни учебни дисциплини обогатяват специфичните компетенции и са важна предпоставка за формирането на ПРОФЕСИОНАЛНО-КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ на обучаващите се.

В учебния материал е постигнато единство, хармония, интеграция и методична хронология (3).

Особено важно звено в процеса на обучението е проверката и оценката на знанията на студентите, при което преподавателят коригира както своята, така и тяхната дейност (6). В Медицински колеж гр. Пловдив съществува легитимно утвърдена система за осигуряване и контрол на качество на обучението. Тя е в съответствие с изискванията на Европейския съюз и е с ключов елемент от промяната на здравеопазната ни система (3, 4).

Целите, характерът, съдържанието и спецификата на обучението определят избора на един или друг метод, форма или средства за проверяване на знанията (3).

РЕАЛИЗАЦИЯ НА ЛАБОРАНТА ПО ОБРАЗНА ДИАГНОСТИКА, НУКЛЕАРНА МЕДИЦИНА И ЛЪЧЕЛЕЧЕНИЕ

Лаборантът по ОДНМЛ може да работи в:

1. Рентгеновите отделения и кабинети към поликлиники, болници, диагностични консултативни центрове, научни институции, диспансери, санитарно-курортни заведения, профилакториуми и други където се използват:

- рентгенови диагностични уредби за конвенционални и контрастни изследвания;
- ангиографски уредби за инвазивни и интервенционални методи;
- компютърни томографи;
- мамографски апарати;
- рентгенови апарати за стоматологични цели;

- апарати за ултразвукова диагностика;
- уредби за ядрено-магнитен резонанс;
- апарати за термография;
- лаборатория за обработка на филми и др.

2. Нуклеарномедицински и радиоимунологични лаборатории.

3. Специализирани кабинети, където се съчетават методите на образната диагностика и електрофизиологията.

4. Лъчетерапевтични звена.

5. Радиобиологични и други лаборатории, където се използват йонизиращи лъчения за медицински цели.

Направеното проучване в районните центрове по здравеопазване (РЦЗ) в периода април-август 2006 г. показват следната необходимост от тези специалисти (Табл. 1).

Табл. 1. Необходимост от ЛОДНМЛ

Област	Необходим брой ЛОДНМЛ
Благоевград	В близките години около 100 бр.
Смолян	Наблюдава се потребност поради чувствителното им редуциране
Бургас	15
Ст. Загора	В период от 2 до 5 години около 20
Пазарджик	10
Ямбол	6

Изяснените факти са обясними, както с намаления интерес към специалността, поради страх от работата с източници на йонизиращи лъчения, така и със застаряване на гилдията на лаборантите.

Обобщавайки всичко написано дотук, можем да кажем:

- Професионалната пригодност се формира и изменя както в процеса на професионалната подготовка в медицински колеж, така и при упражняване на професията.

- Прилагането на новите методи на обучение издигат непрекъснато техническата информираност и уменията на лаборантите.

- Специфичните програми за редовно обучение и квалификация дава възможност ЛОДНМЛ да отговори на извънредни ситуации и да работи съвместно с тясно сплотени живото-спасяващи екипи.

- Високото технологично ниво и развитието на съвременната апаратура за образна диагностика, нуклеарна медицина и лъчелечение изисква от ЛОДНМЛ непрекъснато повишаване на квалификацията. Поради това ключовата дума в надпреварата за знание е непрекъснато обучение. Така ЛОДНМЛ ще даде своя принос в медицината на бъдещето.

Използвана литература:

1. Воденичаров, Ц., Зл. Глутникова, Л. Гатева, Иновации в медицинското образование, изд. Акваграфика, С., 1997г.
2. Квалификационна характеристика на специалността "Рентгенов лаборант", Министерство на народното здраве и социалните грижи, С., 1990г.
3. Мемурандум за продължаващото образование. Европейска комисия по образованието, Брюксел, 2000г.
4. Найденова, Н., Формиране на професионални компетенции у лаборанта чрез система от практически задания по аналитична химия, физични методи, сп. "Образование и квалификация", кн. 2, 2005 г.
5. Наредба №22/28.06.2004 г. за утвърждаване на медицински стандарт, "Образна диагностика", ДВ бр. 76/2004 г.
6. Павлов, Д., Продължаващото образование, меди, глобализация. Проект ТЕМПУС, София, 2002 г.
7. Трайкова Н., М. Семерджиева Съвременна квалификационна характеристика на специалността "Рентгенов лаборант" сп. "Медицински преглед. Сестринско дело", кн. 4, 2005г, с.7-11

Адрес за кореспонденция:

Екатерина Г. Петкова
 Медицински колеж при МУ – Пловдив
 ул. "Братя Бъгстон" 120
 4004 Пловдив
 e-mail: katia_petkova@mail.bg